

Arbetarnas brott

Walfrid Engdahl

1915

"Fellow workers, can't you hear There is something in the air - - -"

Det största brott som finns är att vara fattig. Man får vara fattig bara man ej är missnöjd med det. Missnöjet är ärkebrottet mot det nuvarande bestående. Är arbetaren fattig och dum är han en god samhällsmedlem, men de maktägande tål inte att en gnista geni sitter inom den slitna hatten. Märkes ett spår av intelligens bespejas han och vid första lägliga tillfälle kastas fängelseportarna vidöppna för honom.

Det är ingenting nytt att höra sina kamrater sitta fängslade. I dessa dagar är det ju så gott som en heder att vara en brottsling. Myndigheterna gå omkring som "rytande lejon och söker vem de uppsluka må". Och när de gallra ibland oss tagas ej de med den lägsta intelligensen, utan tvärt om de bästa utrustade på det andliga området. Den som har de starkaste lidelserna, de högsta och varmaste känslorna, den som älskar friheten högst, honom tar man och burar in i cell där ingen frihet är, där det ingen rätt finnes att få samtala med sina olycksbröder, och där atmosfären och olidligheten hårdhänt gnager på allting skönt och underbart i människan.

Man griper en man, vilken samhället pålägger namnet brottsling, och så gnisslar fängelseportarna på sina gångjärn och han släppes därin; han sitter där inne, torteras och illa behandlas på alla sätt, och när han suttit ut sin tid, och portarna åter gnissla och han föres ut, så tror det goda folket, att en stor reformation tagit plats i hans själ.

Ibland inträder en fullständig sinnesslöhet och en överretad skygghet och rädsla för alla människor, som vidlåder denna straffande under långa tider och som i flesta fall för honom tillbaka igen till cellen; men ibland, hos de andligen starkare, på vilkas viljekrafter och intelligens ej tortyr och fängelseliv hade någon inverkan, skärpes fångarnas hat och dessa träda ut som fullödiga revolutionärer, med en förbannelse över samhället på deras hopbitna och bittra läppar.

De rättrådiga, kristna människorna, som om fsöndagarna ropa sitt - Amen, Amen Halleluja! - när prästen citerar bergspredikningens onaturliga: "Om någon slår dig på det högre kindbenet, så vänd honom ock det andra till" etc., tro, att en underbar överbevisningsförmåga ligger gömd någonstans i fängelselivets trista enformighet.

Är denna cell djupt under jorden och därtill fuktig, oventilerad, full av ohyra, kall och ruskig, då är den särdeles välgörande på fångens själ. Men vem bryr sig om hans själ? Vem? Inte göra de goda det! När en står utom och liksom ovanför och ser över allt, så klingar den djärva nietzscheanska satsen: "Och vilken skada de onda än må göra: skadan av de goda är den skadligaste skadan", som en klar och obeveklig sanning. Ty mycket gott kan komma från förbrytaren och mycket ondt kan komma från den "gode".

Man har så ofta hört från revolutionärerna, att de **politiska** fångarna borde göras fria; men tro de då ännu att andra brott äro självförvållade! Jag skiljer ej bland fångar, ty behandlingen är lika grym och systemet lika eländigt vad brott än fången gjort.

Moralen är kyrkans dotter, hon blev havande och födde lagen vars själ är helvetet och vars kropp är fängelse. Det är således prästens finger som visar vägen dit. Han står i mörkret och hans arm är stödd av raden: kapitalisten, domaren, advokaten, polisen och pöbeln. Ett fint följ det där, för sjukt att träda ut ur mörkret! Det ena kan döma en människa att få brinna i evig eld och kan dock gå hem och sova utan onda drömmar; en annan kan uttala en dödsdom och sedan gå hem och äta en smaklig måltid, utan minsta känsla eller tanke på vad han har gjort; en tredje kan kasta ett barn i en fabrik eller i en gruva och ändock vara glad, en annan kan göra en lögn till en sanning och smickra och känna sig stolt, och en annan kan för en lumpen slant förmåas till vad som helst. Och dessa äro hederliga människor och aktade och älskade medborgare! Är det inte skäl vara mera generad i deras sällskap än i fängelseindividens! Och dessa hycklare, de kunna falla på knä och ropa: "Dömen icke så varden I icke dömda!"

En kamrat sitter fängslad i Utah, en man, en av de våra! Det är ingen nyhet. I alla fängelser över hela jorden sitter någon eller några av dem. I alla galjar ha de hänt oss, på alla avrättningsplatser ha de avrättat oss, och de våras blod har ymnigt flutit. Bödlarna glädjas åt den förtjänst de få. Det är ett välavlönat yrke. I Utah betalas 5 män 40 dollar stycket för att avlossa ett skott. Vem som helst kan bli en bödel, t. o. m. en polisman kunde det, ty det kräves intet mod att avlossa ett skott mot en bakbunden fånge. Ögonen äro därtill förbundna, så att ej den dödsdömdes våldsamma själsrörelser må kunna återspeglas och borra sig väg till bödlarnas hjärtan. Det är hemskt och det är förskräckligt att sådant förssiggår i namn av det goda! Så kommer prästen och vill läsa en bön och vill att fången skall be. Bort med din hand och din bibel, de äro båda så hemska och röda av blod!

Vad brott har Josef Hillström gjort? Han var en missnöjd slav och han var intelligent. Gud, det är brottsligt nog! Han sjöng om sitt lidande för de andra och hans röst bars genom luften från kust till kust. De kraftigaste sångerna hans rörelse har, fick den av honom. Hans sångmö var armodets bleka slavinna. Han hade ej tid att skriva om hellenska gudar och ideal, han skrev långt mera praktiska saker; var arbetarklassens alarmklocka, som väckte och visade att tiden är inne för handling, han manade till solidaritet, och hans dikter revo i det murkna samhället, och rytmerna buru de lyssnande bort till den tid, då befrielsens vågor skola översvämma jorden. Hans konst fördömma vi ej, om än den brister, idéerna och meningarna voro så mycket bättre. Det är klart, att han är farlig och att han skall bort.

Och kanske han går bort, kanske att de lyckas med hjälp av sina förfalskade rättegångsprotokoll och förstuckna vittnen. Men vi skola skriva det med eldskrift i våra minnen och se till att det ej får återupprepas. Vi skola inljuta handlingens eld bland våra kamrater; vi skola kanske ge dem en hacka eller ett spett och anvisa dem till nerrivningsarbete på fängelsegården i stället för pennor och petitionslistor. Vi skola kanske hinna övertyga de maktägande att det är mat och möjligheter till existens vi behöva och inga fängelsestraff och dödsdomar; vi skola kanske kräva ut vår rätt och vår frihet, kanske hämnd för alla orättvisor och allt det våld som förövat mot oss och våra kamrater.

Dröm om hopp och befrielse I olyckliga fångan och torterade, dröm om snara framtiden, ty vi komma till ert värn och er frigörelse så säkert som solen går upp. Och - "Då skall Huss, då skall Ziskas och då skall de tusende böndernas blod komma över furstarna och över de påvliga."

Sedan ovanstående nedskrevs fann jag i dag till min fasa, att kamrat Hillström blivit skjuten. I dag den 19 nov. 1915. Kan man tro det att sådant händer i dag! God sömn i natt, herr guvernör! Omfamna din fru och dina barn och gå till sömns under din bön. Är du en mindre mördare än han som sköt Morrison och dennes son? Du har lagen och du har de rika bakom din rygg, men du glömmar, att du fått arbetarna emot dig. Alla tala med harm om din handling, alla tändas av hat och indignation när ditt namn blott nämnes. Du har skändat dina vackra stat långt mera än mormonerna eller någon annan brottsling. Spry, du är en föraktad man, en dåre, som följde kortsynta instigatorer i stället för ditt eget hjärta!

Josef Hillström har lagt ner sitt banér och vi skynda oss att taga det upp. Arbetarklassens historia är full med liknande händelser, och flera väntas komma upp. Ingenting förtelar mera sitt mål, från samhällssynpunkt sett, än just dessa avrättningar. De skaka upp en värld och bringa folk att tänka. Människor, som aldrig nått en tanke förr, får genom dessa råa handlingar den gudagåvan att tänka. Tänkandet är farligt för samhället, och jag är glad att det vaknar.

Jag undrar vad bödlarna gör i denna kväll. Kanske finnas de i ngåot hörn med ett whiskyglas i handen, vildt braverande om sin gärning i dag på morgonen. De äro barn av samma klass och veta ej bättre än så. Hillström hade nekat att skjuta hade han haft en av deras platser. Han ville ej ha mördat, hans känslor hade bjudit honom mot.

Hillström gick bort och lämnade det enda helvetet arbetarna ha. Steget till icke-varat är ej så långt när fyra skarpladdade gevär mynna mot en hjärta. Vi få ej flera sånger från hans hand, men andra skola skrivas till hans minne. Ännu mera våldsamt röda, ännu mera förhoppningsfulla, skola de sjungas från de tusende munnar, som blevo nekade sitt krav att få behålla Hillström kvar. Och hans dikter skola sjungas med större värme och förståelse nu, sedan han rycktes bort ur våra led. En dödsdom är så lätt uttalad, men minnet av en avrättning sitter länge kvar.

Det råder tystnad i staden, omtalar tidningarna. Det råder alltid tystnad före stormen. O, jag känner hur stormen nalkas och jag skakas och jublar i min själ! Den stora ränsande orkanen är här och det knakar i det ruttna samhällsrucklet och de heliga spillrorna fara omring. Vad vi ej fingo riva, brytes i stormen ned.

Jag skyndar mig att få infört ett fragment ur Leo Tolstoys sublima protest: "Jag kan ej tiga", som skrevs då halshuggningsepidemien härjade som värst i Ryssland, år 1908. Gärna vädjar jag till envar att de begrunda vad han skrivit. Det lyder:

”Jag vet, att alla människor äro människor, att vi alla äro svaga, att vi alla taga miste, och att den ene icke bör döma den andre. Jag har länge kämpat emot den känsla, som väckts hos mig av upphovsmännen till dessa hemska förbrytelser, och som varit allt starkare, ju högre på samhällsstegen dessa människor stått. Men jag kan icke och vill icke längre bekämpa denna känsla.

Jag kan det icke och vill det icke, först och främst därför att dessa människor, som icke inse hela sin brottslighet, nödvändigt både för dem själva och för alla dem, som under inflytande av deras yttre anseende och ärebetygelser gilla deras förfärliga dåd och till och med försöka efterapa dem. För det andra kan och vill jag icke längre bekämpa min känsla, därför att jag - det erkänner jag öppet - hoppas att härigenom framkalla en efterlängtd bannlysning på det ena eller andra sättet ur den krets, i vilken jag lever, och där jag icke kan annat än känna mig vara deltagare i de omkring mig begångna förbrytelserna.

Allt som nu sker i Ryssland, göres ju i det allmänna bästas namn, för att betrygga och skaffa lugn åt tillvaron för de människor, som leva i Ryssland. Men om så är, så göres allt detta ju också för mig. För mig är det utarmade tillståndet bland folket, som berövas sin första, naturligaste mänskliga rättighet, - nyttjanderätten av den jordtorva, på vilken det föddes; för mig är denna halva million av från ett gott och nyttigt liv ryckta bönder, som klädas i uniformer och undervisas i att mörda, för mig detta falska, så kallade prästerskap, vara förnämsta plikt är att förvränga och dölja den sanna kristendomen. För mig ske alla dessa förvisningar av människor från plats till plats, för mig dessa hundratusentals utsvultna arbetare, som irra omkring i Ryssland, för mig dessa hundratusentals olyckliga, som dö av tyfus och skörbjugg i fångelser, som icke kunna räcka till för alla. För mig äro alla de lidanden, som de förvisades, fängslades, hängdes mödrar, hustrur och fäder måste utstå. För mig dessa spioner och bestickningar öfr mig dessa gendarmer, som ta en dusör för varje mord. För mig dessa massnedskjutningar, detta ständiga hemska bödelsarbete. För mig dessa galgar med intvålade rannsnaror och hängande människolik, för mig denna förfärliga hätskhet mellan människorna.

Och hur sällsamt än påståendet är att allt detta göres för min skull, och att jag är medbrottsling i dessa hemska dåd, så kan jag likväl icke annat än känna, att det företinns en obestridlig samhörighet mellan mitt rymliga rum, min middag, mina kläder, min lediga tid och dessa förfärliga förbrytelser, som begås för att avlägsna dem, vilka skulle vilja taga ifrån mig, vad jag åtnjuter. Och fastän jag vet, att alla dessa hemlösa, uppbragta, fördärvade människor, som skulle taga ifrån mig, vad jag åtnjuter, om icke regeringens hotelser voro, äro en produkt av denna samma regering, kan jag likväl icke annat än känna, att mitt lugn verkligen är betingat av de gräsligheter, som begås av regeringen.

Och då jag är medveten om detta, kan jag icke längre stå ut härmed, utan måste frigöra mig ur denna plågsamma belägenhet.

Att leva så är omöjligt. Jag åtminstone kan icke leva så, och jag skall det icke längre.

Därför skriver jag detta och skall av alla krafter sprida vad jag skriver både inom och utom Ryssland för att uppnå ett av de två, - antingen att dessa omänskliga dåd taga en ände, eller att mitt samband med dem slites av, i det jag antingen blir satt i fångelse, där jag klart skulle känna att dessa gräsligheter icke ske för min skull eller också, vad som vore det allra bästa - något så gott att jag icke ens vågar drömma ome nsådan lycka - får säckskjortan trädd över huvudet på mig som de där tjugu eller tolv bönderna och blir bortknuffad från pallen, så att jag med min tyngd drar till den intvålade rannsnaran kring min gamla hals.”

Det Anarkistiska Biblioteket

Walfrid Engdahl
Arbetarnas brott
1915

Allarm, 1 december 1915

www.anarkistiskabiblioteket.se